

Anita Seppä

Pullamössösukupolvi ja koko kansan Sauli

Keski-ikään ehtineet suuret ikäluokat nimittelevät lapsiaan toisinaan pullamössösukupolveksi. Tähän haukkumanaan sisältyy yleensä kaksi oletusta. Ensinnä uskomus, että pullamössöksi tituleerattu on saanut osakseen paljon enemmän materiaalista ja henkistä hyvää kuin häntä edeltävät sukupolvet. Toiseksi pullamössöjä arvostelevaa risoo pelko siitä, että Suomen nuorison ei ole tarvinnut tehdä elettäkään hyvinvointinsa eteen. Pullamössö-termin ilmaantuessa puheeseen Hannun ja Annelin päiden päällä leijuu rikkeen ”kaikkeni olen teille antanut”-sädekehä. He eivät ole koskaan ymmärtäneet, mikseivät heidän lapsensa ole yksinkertaisesti kiitollisia.

Kun asiaa alkaa tutkia tarkemmin, huomaa pian, että 1940-luvulla syntyneiden suurten ikäluokkien ja heidän lastensa hyvinvoinnin välillä vallitsee outo epätasapaino. Jostain kumman syystä pullamössösukupolveksi solvattu kansanosa ja heidän jälkikasvunsa – nykyiset pikkulapset – voivat tilastojen mukaan paljon huonommin kuin Hannu ja Anneli. Miten tämä on mahdollista? Aloitetaan Hannun ja Annelin lapsuudesta.

Kun Hannu ja Anneli olivat lapsia, Suomi kärsi köyhyydestä ja sotaan liittyvistä traumaista ja menetyksistä. Jos Hannu halusi nuorukaisena soittaa rokkikitaraa, se piti rakentaa itse isän autotallissa. Anneli sai kiltin perhetytön kasvatuksen ja ohjeet pitää hyvää huolta tulevasta miehestään. Ensimmäinen jääkaappi, auto ja Kanarianmatka saatiin myöhään. Lapset varhain. Vaikka nuorella parilla oli aluksi tiukkaa

eikä sosiaalitukia ollut, melko vaatimattomallakin koulutuksella saattoi päästä osalliseksi elinikäisestä uraputkesta, kunhan sai langan kerän päähän kerityksi auki. Suurimmalta osalta tämä onnistui.

1960- ja 70-luvuilla, Hannun ja Annelin lasten ollessa vielä pieniä, tulevaisuuden näkymät olivat hyvät. Vahvan vasemmistolaisen politiikan ja Ruotsin esimerkin avulla Suomi rakensi hyvinvointiyhteiskuntaa, joka tavoitteli täystyöllisyyttä ja eräänlaista pohjoista sosialismia, taloudellista ja poliittista demokratiaa sekä kaikille kasautuvaa hyvinvointia. Olipa Hannun ja Annelin henkilökohtainen luokkatausta, puoluekanta ja taloudellinen tulotaso mikä tahansa, heidän osakseen koituivat kaikille samat hyvinvointivaltiossa elävien suomalaisten perusoikeudet: he saivat lapsensa ilmaiseksi koulutettua, tohtorin tutkintoon asti. Yhteiskunta maksoi koko perheen terveydenhuollon. Sosiaaliturvaa rakennettiin vauhdilla. Ensimmäisenä suomalaisena sukupolvena he pääsivät nauttimaan näiden mittavien etuuksien lisäksi vapaa-ajasta ja ylimääräisestä rahasta, nuorisokulttuureista, matkoista, vapaasta rakkautesta – ja hieman myöhemmin, perinnöistä. Tämän sukupolven osaksi koitunut nousukausi oli niin väkevä, että Hannu ja Anneli saattoivat hyvällä syyllä toistella lapsilleen vuodesta toiseen lempihokemaansa: ”On lottovoitto syntyä Suomeen!”

Kun Hannun ja Annelin sukupolvi oli päässyt yhteiskunnassa valta-asemaan ja heidän lapsensa aikuisuuden kynnykselle, he alkoivat kyllästyä liian helpoksi käyneeseen elämäänsä ja päättivät panna

” Hyvinvointivaltion kultakauden eläneet (ja alas ajaneet) Hannu ja Anneli ovat saaneet juoda mesisammioista, joista heidän lapsensa voivat vain haaveilla. Tällainen tausta on synnyttänyt myös aivan uudenlaisia poliitikkoja; täystopattuja keski-ikäisiä pullamössöjä.”

Suomen talouden arpanopat uuteen järjestykseen ennennäkemättömän kiimaisella uhkapelillä. Kuten tuntuu, tämän leikin hinnan maksoi sittemmin koko Suomen kansa – kuten HA-sukupolvesta tosin asiallista olikin. Yhtäkaikki, hyvinvointivaltio oli kuitenkin käynyt Hannulle ja hänen vaimolleen tarpeettomaksi. Tässä vaiheessa Rautarouva Thatcherin viitoittama esimerkki korvasi heidän korviensa välissä ruotsalaiselle pehmopolitiikalle aiemmin varatun tilan. Hannu ja Anneli -ikäluokasta tuli taloudellis-poliittisia dekonstruktionisteja, joiden puoluekannasta ja poliittisesta väristä ei pirukaan enää ottanut selvää. Suureksi turvonneet vatsat pullaa täynnä he päättivät purkaa hyvinvointivaltion vapaaseen kilpailuun, vahvemman etuoikeuksiin ja ”Siperia opettaa”-aatteeseen vedoten.

Mutta millaisia aikuisia tuli Hannujen ja Anneleiden lapsista, joiden lapsuudenkodeista ei pullaa puuttunut? Keski-ikään ehtineen HA-sukupolven dekonstruktionistisen uurastamisen tulokset ylittivät

kaikki odotukset. Heidän lapsensa pääsivät jo heti aikuisuutensa kynnyksellä osalliseksi maailmasta, jossa tuloerot kasvoivat huimaa vauhtia ja jossa hyvinvointinsa eteen oli taisteltava verissä päin. Täystyöllisyydestä ei voinut enää edes uneksia, ei myöskään elinikäisestä työpaikasta tai hyvästä terveydenhuollosta. Kouluja, kirjastoja ja kulttuurilaitoksia sanerattiin Suomen kartalta sellaisella vauhdilla, että vaikutuksia, pitkäaikaisia sellaisia, taatusti aikaansaatiiin. 1990-luvun aikana Hannun ja Annelin ikäpolvi vasaroi – poliittiselta väritään puhtaasti punasinivalkoisen idolinsa Paavo Lipposen johdolla – myös lapsiperheiden ja nuorten äitien elintasoja niin tehokkaasti, että vuonna 2005 jo 16 prosenttia suomalaisista lapsista eli köyhyysrajan alapuolella ja joka kymmenes lapsiperhe joutui turvautumaan säännöllisesti toimeentulotukeen. Naisille oli näiden kokemusten myötä syntynyt vahva kollektiivinen alitajunta, joka varoitteli heitä koskaan tekemästä lapsia taloudellisen ahdingon ja syrjäytymisen uhalla.

Hannu-Anneleiden lapset (ja lasten lapset) eivät pitäneet lottovoittona syntymistään Suomeen. Joka kahdeksas alle 18-vuotias asui kotitaloudessa, jonka tulot jäivät alle 60 prosenttiin keskituloista. Näissä perheissä mietittiin päivittäin todella tarkkaan, mitä syödään ja paljonko, ja mistä hankitaan välttämättömät vaatteet ja arjen tarvikkeet. Toisin kuin vanhempansa, yksinhuoltajuuden, työttömyyden ja patkätöiden kierteessä elävät hannujen ja anneleiden jälkeläiset eivät voineet tarjota omille lapsilleen yleistä ja yhtäläistä hyvinvointia. Heille tutumpia il-

miöitä olivat räjähdysmäisesti yleistyneet mielenterveysongelmat sekä alhaisesta tuloelämästä juontuva musta putki -elämäkokemus (heikko koulutus – heikko menestys työelämässä – syrjäytyminen), jonka lävitse kiihkäroituina tulevaisuus näytti kaikkea muuta kuin ruusuiselta.

Mitä tästä masentavasta tarinasta voi päätellä? Ainakin, että Suomi on todellakin synnyttänyt ensimmäisen pullamössösukupolvensa, mutta se on vanhempi kuin aiemmin on luultu. Hyvinvointivaltion kultakauden eläneet (ja alas ajaneet) Hannu ja Anneli ovat saaneet juoda mesisammioista, joista heidän lapsensa voivat vain haaveilla. Tällainen tausta on synnyttänyt myös aivan uudenlaisia poliitikkoja; täystoppattuja keski-ikäisiä pullamössöjä, joiden tunnussanaksi on muodostunut pitkän hyvinvoinnin seurauksena lähes refleksiinomainen ”ota”, mutta jotka koettavat – jos ei muuten, niin julkista imagoaan parantaakseen – myös kyetä äänittämään sanoja ”jaa” ja ”anna”. Tämä retorinen poliittinen sanaleikki (ja sitä motivoiva halu saada kaikki ja olla ihan kaikkea) on tyypillinen pullamössöille, jotka ovat sekä vasemmiston että oikeiston edustajia, köyhiä ja hyvin toimeen tulevia, ensisijaisesti huolissaan omista ja toisten eduista, konservatiiveja ja radikaaleja, suorassa ja kyykyssä yhtä aikaa.

”Sosiaalidemokraatti” Lipposen lisäksi kaapistista on viime aikoina tullut ryhtisten toinenkin puhdasverinen pullamössösukupolven poliittinen edustaja, kokoomuksen Sauli Niinistö, joka julistautui jo kampanjansa alkumetreillä työväen

presidenttiehdokkaaksi ja erityisesti hyvinvointivaltion ja köyhien puolustajaksi. Suomi on oikeistolais-vasemmistolaiseksi politiikoksi tunnustautuneen Niinistön mukaan ”yhteinen yritys”, joka olisi nyt keksittävä uudelleen, sillä ”parhaiten menestyvät ne kansat, jotka ottavat uuden vastaan uteliaina ja yhteinäisinä, ilman pelkoa”.

Olen vakuuttunut siitä, että pullamössösukupolven jälkikasvu kokee (jälleen kerran) suurta luottamusta ja helpotusta näitä viisaita sanoja kuunnellessaan. Saulin mutkaton positiivisuus tulee takuulla myös osoittamaan h/meille, että vauhdilla kasvaviin tuloeroihin sekä köyhyyteen, syrjäytymiseen ja mielenterveyteen liittyvät murheet ovat yleensä turhia, useimmiten vääränlaisen yhteiskunnallisia vastakkainasetteluja korostavan ajattelun tulosta – ja että niistä pääsee kun virittyy oikein, Saulin rempseälle ja reippaalle, kaikki sateenkaaren värit sisältävälle taajuudelle.

”Turkkulaisia” kansalaisia edustavilla nettisivuilla ”Sauli Niinistö – tyväe presirentti”, Niinistön sosialistishenkiseen kokoomusohjelmaan on katsottu tarpeelliseksi esittää muutamia täydennyksiä. Jotta Saulin luonne koko kansan presidenttinä kävisi varmasti kaikille ilmi, vaali-ohjelmaan ehdotetaan lisättäväksi (Saulin sanomana) vielä että:

”Hei kamoon, kaikha tiätä et mää ole ain ollu lempjä, lämmi ja rakastanu kaikki lähimmäissi, köyhhi tyäläissi varsinki.”

”Pressan mää maksasi kaikil tolpan keskel piha.”

”Hyvä mainostoimisto, eiks o? Mää ole nii sekasi.”